

тичного моменту. Відносно послаблення США, на їхню думку, відкриває шлях для миттєвого заповнення "політичного вакууму", що утворюється із "міграцією", так би мовити, американського впливу. На нашу думку, теорія перерозподілу сили більш адекватно відображає політичні процеси, пов'язані із такими трансформаціями, звертаючи увагу насамперед на швидкість занепаду гегемона, а також на реакцію на цей занепад всієї системи міжнародних відносин, а не лише окремих великих держав.

Другий прогноз, що його можна зробити застосувавши теорію перерозподілу сили, стосується зростання ролі Китаю у світовій політиці й отримання ним сумнівних "лаврів" найбільш ймовірного порушника "правил гри". Динамічний розвиток силового потенціалу у поєднанні із ідеологічною протиставленістю решті великих держав створюють достатні підстави для ревізійністської зовнішньої політики, агресивність якої зростатиме із наближенням китайських можливостей до американських. Схожа небезпека може виникнути за умов консолідації авторитарного режиму на пострадянському політичному просторі за умови подальшого нарощення ним силового потенціалу.

Третій висновок, найбільш актуальний для України, стосується майбутнього Європи, яке, незважаючи на наявність, як і 1914 або 1939 року, декількох великих держав, майже гарантовано буде мирним. Пов'язане це насамперед із відсутністю держав-пертурбаторів, які були настільки активними у континентальній політиці напередодні світових війн. Натомість сьогодні Європа об'єднана ціннісно, інституціонально, політично та ідеологічно, що робить стратегічні інтереси європейських великих держав ідентичними.

Прогностичні можливості теорії перерозподілу сили дещо "врівноважуються" деякими методологічними недоліками, з яких основним є метод обчислення силових потенціалів. А. Органські та Дж. Куглер використали обсяг ВВП держав як показник їхньої могутності, дійшовши висновку про те, що теорія є справедливою для великих держав, що претендують на світову гегемонію. Емпіричний матеріал їхніх досліджень охоплював війни між великими державами після періоду індустріалізації – оскільки саме цей процес внутрішнього перетворення вони вважали за ключовий для зростання силових можливостей держав. До епохи індустріалізації, за такою логікою, закони теорії перерозподілу сили не діяли. Пізніші дослідження спиралися на більш комплексні показники могутності, що включали рівень економічного розвитку, технологічні та демографічні можливості. Внаслідок цього теорію перерозподілу сили можна застосовувати для аналізу більш віддалених хронологічно подій міжнародного життя, пов'язаних із конфліктами з приводу збереження чи зміни status quo.

Теорія перерозподілу сили вносить суттєві корективи у бачення закономірностей міжнародної політики. Її

"конкуренти" на двосторонньому та системному рівнях аналізу – теорії силової рівноваги та гегемоністичної стабільності – пояснювали, кожна із власних позицій, *статистику* міжнародної системи. Обидві теорії звертали увагу на розподіл силових ресурсів у системі, однак робили протилежні висновки та прогнози. Прихильники теорії балансу сил вказували на те, що концентрації силових ресурсів в одних руках необхідно протиставляти стримуючу силу коаліцій, побудованих так, щоб зберегти приблизний силовий паритет. Цей паритет, отже, є необхідною передумовою миру (як це було за часів мультиполярного "європейського концерту" XIX ст. або "довгого миру" часів "холодної війни"). "Гегемоністи" дотримувалися протилежних поглядів. На їхню думку, концентрація сили в міжнародній системі є найбільш надійним гарантом миру, оскільки вона позбавляє всі держави ілюзій щодо можливих переможців у відкритому протистоянні. Там, де за умов приблизної силової рівноваги схильні до ризику політичні лідери вдаватимуться до агресивних стратегій, гегемонія гарантуватиме мир шляхом нав'язування волі гегемона (приклад, як це не парадоксально, використовувалися часто ті самі – мирна Віденська система, тільки за гегемонії Великобританії; та "холодна війна", що не стала справжньою завдяки силовому переважанню США над рештою світу). У невизначеності прихильники цієї теорії вбачали витoki війни; в той час як теоретики "силової рівноваги" – шлях до миру. Теорія перерозподілу сили також вважає силову рівновагу небезпечною. Але така небезпека проявляється лише у тих ситуаціях, коли держава-претендент, незадоволена існуючим в системі status quo, наздоганяє державу-гегемона за основними силовими ресурсами. Таким чином, небезпечним стає не стільки сам розподіл сил у міжнародній системі, скільки динаміка його змін.

Сьогодні, коли дискусії щодо американської гегемонії, її занепаду та пов'язаних із цим політичних наслідків активізуються в умовах стратегічної невизначеності, теорія перерозподілу сил може стати адекватним засобом для оцінки міжнародних політичних процесів. За її допомогою також можна оцінювати довгострокові наслідки зміни співвідношення сил в глобальному масштабі, визначати потенційно конфліктогенні регіони та розширювати коло зовнішньополітичних альтернатив для малих та середніх держав, до яких належить і Україна.

1. Organski A.F.K., Kugler J. The War Ledger. – Chicago: University of Chicago Press, 1980. 2. Organski A.F.K. World Politics. – New York: Alfred A. Knopf, 1958. – P. 315-316. 3. Organski A.F.K., Kugler J. Cited op. 4. Див. наприклад Bremer S. Dangerous Dyads: Conditions Affecting the Likelihood of Interstate War, 1816-1965 // Journal of Conflict Resolution – Vol.36, No.2, 1992. – P. 309-341; Geller D. Power Differentials and War in Rival Dyads // International Studies Quarterly – Vol.37, No.2, 1993. – P. 173-193.

Надійшла до редколегії 12.09.11

I. Кост, канд. політ. наук

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стратегія європейської інтеграції та транзитивний стан політичної системи України впливає на політичні та економічні пріоритети і програми співробітництва держави з європейськими інституціями у сфері інформації і комунікації, зокрема, на розвиток інформаційної демократії з урахуванням специфіки політичної культури, ідеології та ментальності українського суспільства.

The strategy of European integration and transitive state of the Ukraine political system includes on political and economical priorities and programs our governments wish basic European institutes in information and communication, in particular the development of information democracy with specific political culture, ideology and mentality Ukrainian society.

Державна інформаційна політика у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції зумовлює створення

умов для побудови розвинутого інформаційного суспільства як органічного сегмента глобального інформа-

ційного співтовариства, забезпечення пріоритетного розвитку інформаційних ресурсів та інфраструктури, впровадження новітніх інформаційних технологій, захисту національних моральних і культурних цінностей, забезпечення конституційних прав на свободу слова та вільний доступ до інформації.

Інформаційну політику в державних програмах інформування громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції можна охарактеризувати як найбільш ефективну складову зовнішньої та внутрішньої політики України, пріоритетними напрямками якої є забезпечення національних інтересів шляхом реалізації європейської моделі політичного розвитку. Включення Концепції державної інформаційної політики в урядові програми дає Україні можливість реформувати політичну систему на основі доктрини цілісності держави, забезпечення інформаційної безпеки суспільства і влади, трансформації політичної культури на базових засадах інформаційної демократії [1, 3].

Відтак, на цій основі ймовірно спрогнозувати подальший розвиток стратегій європейської інтеграції в контексті реалізації державної програми інформаційної підтримки європейської та євроатлантичної інтеграції України. До уваги беремо потенціал розвитку інформаційної політики, що базується на високому загальноосвітньому рівні населення та наявності науково-технічної бази у сфері ІКТ; поступове формування нормативно-правової та нормативно-технічної бази інформаційної сфери, узгодженої з вимогами ЄС; поступовий розвиток ринку сучасних інформаційних технологій і послуг; розвиток міжнародного співробітництва з ЄС у сфері е-врядування та універсальних інформаційних послуг, а також недостатню політичну підтримку інформаційного розвитку суспільства на державному рівні та міжнародного співробітництва у цій сфері; незадовільне інституціональне забезпечення цього процесу; відсутність стратегічного бачення становлення інформаційного суспільства на теренах України; відсутність комплексних регуляторних рамок (законодавство, норми, стандарти), узгоджених з ЄС, які сприяли б активному впровадженню ІКТ; відсутність належного державного фінансування навіть щодо тих змін, що заплановані і реалізуються державою; невизначеність перспектив міжнародного співробітництва у сфері інформаційних технологій з огляду на міжнародну конкуренцію у цій сфері і заборону передачі нових технологій третім країнам в рамках ЄС.

До сприятливих можливостей української держави, у разі активної політики інформаційного суспільства, можна віднести значне підвищення рівня розвитку ІКТ; досягнення статусу асоційованого члена ЄС; фінансове та політичне сприяння у розвитку сфери з боку Європейського Союзу [7, 8].

Системний підхід до розв'язання проблем в інформаційній сфері потрібен Україні для її подальшого утвердження як повноцінної демократичної держави. Державна програма, незважаючи на нерівномірний, а часто й недостатній рівень фінансування з Державного бюджету, дає реальний шанс об'єктивно та постійно інформувати громадян України про реальну сутність НАТО та перспективи євроатлантичної інтеграції. Це – намагання розширити світогляд українського суспільства, надати чесну та неупереджену інформацію, розпочати відкриту дискусію про спільну відповідальність за національну безпеку в контексті розвитку політичної культури нації. Успішній реалізації програми заважає низка проблем, зокрема: надзвичайно низький рівень координації та контролю над здійсненням програми, а також про відсутність творчого, а можливо – й відповідального підходу до її виконання; недостатнє використання потенціалу громадських організацій, які мають

безпосередній вихід на конкретні суспільні групи і вплив на громадську думку.

Головним завданням в наповненні існуючої програми реальним змістом, покращенні взаємодії між громадськими та державними секторами, підсиленні регіонального фактору є необхідність вирішення цих проблем в Державній програмі інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції на 2008-2011 рр., яка здатна усунути попередні прорахунки і впровадити нові шляхи та форми реалізації державної інформаційної політики.

Принципово важливим є концентрація зусиль на активному залученні до процесу інформування населення місцевих засобів масової інформації, які можуть донести необхідну інформацію до цільових аудиторій в максимально доступній і зрозумілій формі. Доцільним також є об'єднання зусиль представників органів державної влади, аналітичних центрів і громадських організацій в питанні розробки довгострокової стратегії, яка б чітко визначила методологію, основні завдання, механізми та перспективи подальшої діяльності держави в інформаційній сфері. Важливою складовою євроатлантичних інтеграційних прагнень України є посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед зарубіжної аудиторії з метою переконання політичних лідерів та європейської спільноти у серйозності євроатлантичних прагнень України [4, 5, 9].

Якщо в цілому оцінювати державну інформаційну політику у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції, то за результатами численних соціологічних опитувань, набуття державою членства в Альянсі сьогодні готові однозначно підтримати 17-22% громадян, ще близько 19% вагаються з рішенням. При цьому, за останній рік відзначається зростання на 5-7% числа тих, хто вважає себе добре (або достатньо) поінформованим у сфері євроатлантичної інтеграції, проте загалом ця цифра не перевищує 30%.

Сьогодні необхідно говорити про переведення європейської та євроатлантичної інтеграції у площину внутрішньої політики, а саме реалізувати нові державні цільові програми інформування громадськості з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України на 2008-2011 рр., в яких врахувати: зміну акценту Програм щодо європейської та євроатлантичної інтеграції як внутрішньої політики держави, а саме акцентування її як складової політичної культури суспільства. Необхідно розробити нові підходи до планування щорічних заходів на виконання програм; спрямувати частину програми на роботу з тими, хто поширює інформацію про європейську та євроатлантичну інтеграцію, насамперед, на журналістів та експертів, оскільки першим часто бракує знань, а другим – вміння донести експертну оцінку в доступній для суспільства формі; необхідність координації процесу європейської та євроатлантичної інтеграції; створити орган, який здійснюватиме горизонтальну координацію європейської інтеграції, дозволить більш ефективно керувати і процес інформування громадськості у сфері європейської інтеграції; залучити неурядові організації як активного партнера Уряду у процесі інформування громадськості, а також український бізнес, який є однією із зацікавлених сторін інтеграційних процесів [9].

Саме вступ України в НАТО сприятиме покращенню інвестиційної привабливості країни в очах міжнародних інвесторів. Неможливо назвати точну цифру фінансових вливань, які може отримати Україна, проте досвід країн попередніх хвиль розширення свідчить про значне зростання прямих іноземних інвестицій.

Конкретними здобутками у виконанні державних програм інформування населення з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України є вироблення дієвих шляхів вдосконалення системи інформування громадськості щодо євроатлантичного курсу України.

Розробляючи майбутню інформаційну політику, доцільно звертати увагу на можливість розширення кола учасників даної політики, а особливо потрібно розглядати питання щодо повноправного включення до національної системи інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України, окрім державних інституцій, військовослужбовців, особливо тих, хто брав участь у миротворчих операціях під егідою ООН, та громадських і неурядових організацій.

Іntenсивно проводити інформаційну роботу з підтримки євроінтеграційної та євроатлантичної стратегії України через залучення до програми громадських організацій, зокрема, Громадської ліги Україна-НАТО, Фонду "Демократичні ініціативи", Інституту Євроатлантичного співробітництва, Атлантичної ради України, Молодіжного центру Атлантичної Ради України, Асоціації керівників шкіл України, Українського освітнього центру реформ тощо. Важливим інструментом інформаційної роботи щодо європейської та євроатлантичної інтеграції є загальнонаціональні та місцеві ЗМІК, оскільки практично кожна державна телерадіокомпанія створила теле- або радіопрограму, присвячену питанням європейської інтеграції України, в яких роз'яснюється механізм прийняття рішень інституціями ЄС, політика в різних сферах співробітництва, вимоги до країн-кандидатів на вступ до ЄС, переваги розширення ЄС тощо.

Крім того, держава використовує ЗМІК далеко не повною мірою. Наприклад, здійснення перших контактів (офіційних і неофіційних), а також закладення засад перших офіційних стосунків між Україною і Північноатлантичним Альянсом проходило в обставинах мінімальної поінформованості не лише пересічного громадянина, а навіть політиків, політологів, державних службовців усіх рівнів, представників засобів масової інформації і комунікації. Підтвердженням цієї тези може служити той факт, що ані План дій Україна-НАТО, ані жоден Цільовий план Україна-НАТО на виконання Плану дій Україна-НАТО, не був офіційно оприлюднений у засобах масової інформації, в першу чергу у газетах "Урядовий кур'єр" та "Голос України" [5, 9].

Аналіз опитувань громадської думки в Україні свідчить про те, що значна частина українських громадян є недостатньо поінформованою щодо сучасних тенденцій розвитку безпеки на євроатлантичному просторі, трансформаційних процесів усередині Північноатлантичного альянсу та його нової ролі у зміцненні міжнародної стабільності. Це не дозволяє їм виробити власне свідоме ставлення до перспектив приєднання України до НАТО, що сьогодні по праву вважається найбільш ефективною системою колективної безпеки.

Протягом останніх років через брак в українському інформаційному просторі об'єктивної інформації з питань НАТО, а натомість наповнення його упередженими негативними оцінками процесів євроатлантичної інтеграції, цілеспрямованого пропагандистського впливу, зорієнтованого на дискредитацію цієї ідеї, спостерігається зниження рівня підтримки вступу України до НАТО. При цьому широко експлуатуються як застарілі, так і нові стереотипи негативного ставлення до Альянсу. Ті, хто поширюють подібні стереотипи, прагнуть, серед іншого, посилення відмінностей у ставленні до НАТО в різних регіонах України, створюючи передумови для розхитування національної злагоди та погіршення добросусідських відносин з Російською Федерацією, яка так само, як і Україна, є стратегічним партнером НАТО.

Водночас, для належного виконання Державної цільової програми необхідно, насамперед, забезпечити належне фінансування заходів, передбачених Програмою, посилити координацію і контроль, запровадити звітування державних органів про співпрацю із ЗМІ у зазначеній сфері, активно залучати громадські органі-

зації та проводити загальнонаціональну громадську дискусію щодо вступу України до ЄС [2, 6, 9].

Важливою складовою інформаційної стратегії є донесення до українського суспільства об'єктивної інформації про переваги євроатлантичної інтеграції, а саме: членство України в Альянсі є цивілізаційним вибором влади і суспільства, підтвердженням належності України до європейської системи цінностей, співдружності демократичних розвинутих країн; а членство в НАТО є більшою гарантією миру, безпеки і стабільності в Україні, ніж політика нейтралітету; тому вступ до Альянсу зумовить утвердження в Україні системи демократичних цінностей та модернізацію суспільного життя в усіх сферах; сприятиме забезпеченню національних інтересів України, консолідації українського суспільства, підвищенню авторитету країни на міжнародному рівні, підвищенню її впливу у вирішенні питань міжнародної безпеки; стане вагомим фактором позитивного впливу на економічний розвиток та інвестиційний клімат України [4, 9].

Зміна громадської думки на користь непередержаного ставлення до НАТО вимагає спільних зусиль держави, громадських інституцій і кожного громадянина. Сьогодні спостерігається повільна зміна тенденції підвищення суспільної підтримки курсу на євроатлантичну інтеграцію України, проте центральні органи виконавчої влади, на які покладені функції координації євроінтеграційних процесів, проводять недостатню методологічну та координаційну роботу, особливо на регіональному рівні, а це призводить до браку якісної, достовірної та цікавої інформації, що поширюється регіональними ЗМІК, тобто державна інформаційна компанія з підвищення рівня обізнаності та підтримки з боку громадян європейського та євроатлантичного курсу здійснювалася, але цілеспрямованої державної політики в цьому напрямі не було.

Аналіз виконання Програми інформування з питань європейської інтеграції свідчить про те, що суспільство позитивно сприймає інформацію про співробітництво України з ЄС, тому варто продовжити роз'яснювальну роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади, громадських організацій щодо висвітлення актуальних питань співробітництва між Україною та ЄС у зовнішньоекономічній сфері, в питаннях міграції і біженців, також – покращити співпрацю в галузі освіти. Пріоритетність курсу європейської інтеграції вимагає відповідної суспільної підтримки, що досягається шляхом формування комунікативних ланок "влада-громадськість" та забезпечення агітаційно-інформаційної загальнонаціональної кампанії.

Необхідно спиратися на реальні факти і процеси, об'єктивно оцінюючи історичне минуле України та перспективи розвитку її відносин з країнами регіону, наголошувати на національних інтересах України; системність означає цілісність як інформаційних структур, що діють за єдиним планом і цілями, так і змістовну послідовність та єдність інформаційного матеріалу; диференційованість передбачає врахування професійних, етнічних, вікових, конфесійних та інших особливостей соціальних груп, на які спрямовано інформаційний вплив. Тобто, для кожної групи необхідно підбирати такі інформаційні матеріали, які поряд із загальною поінформованістю викликали б особливий інтерес. Саме такий підхід, вважає експерт, забезпечить єдність загально-суспільних, групових та особистих інтересів громадян у питаннях європейської і євроатлантичної інтеграції.

Головне завдання інформаційного забезпечення європейської та євроатлантичної інтеграції полягає в тому, щоб не лише донести до аудиторії інформацію про ЄС та НАТО, але й адекватно, обґрунтовано розкрити наслідки для України поглиблення рівня її співпраці з Євросоюзом та Альянсом. А така робота може бути успішною винятково за умов наявності політичної волі,

активного залучення неурядових організацій і проведення державою прозорих та доступних процедур виділення бюджетних коштів, які б використовувалися за прямим призначенням – для проведення ефективних інформаційних кампаній [2, 4, 9].

Однією із вирішальних засад, на котрих варто формуватися майбутній інформаційній політиці України з євроатлантичної інтеграції, має бути інформування суспільства про величезну вагу тих реформ, на основі яких і передбачається підготовка до вступу України до НАТО. Тому необхідно включити до складу інформаційної політики держави роз'яснювальну роботу про те, що якраз реальна підготовка до вступу в євроатлантичну структуру безпеки могла б сприяти проведенню реформ у всіх сферах життя. Бути Україні скоро в союзі демократичних держав чи ні, однак реформи все ж необхідно проводити, зазначають експерти, і в секторі безпеки, і в політичному вимірі, соціальній сфері та економіці, необхідно поглиблювати процеси демократизації, щоб запрацював принцип верховенства права [9].

Таким чином, курс на інформаційну підтримку євроінтеграції повинен відповідати принципам науковості, системності та диференційованості, які передбачають: об'єктивне інформування про позитивні наслідки європейської та євроатлантичної інтеграції для України; перспективи розвитку її відносин з країнами регіону; забезпечення національних інтересів держави; цілісність інформаційних структур, що діють за єдиним пла-

ном і цілями; змістовну послідовність та єдність інформаційного матеріалу; врахування професійних, етнічних, вікових, конфесійних та інших особливостей соціальних груп, на які спрямовано інформаційний вплив. Такий підхід забезпечить єдність загальносуспільних, групових та особистих інтересів щодо європейської і євроатлантичної інтеграції.

1. Європа без кордонів – нове осмислення інтеграційних процесів [Електронний ресурс] / Матеріали політичної дискусії Бертельсманн-форуму. – Режим доступу до стат.: <http://www.bertelsmann-stiftung.de/>.
2. Європейська інтеграція України: оцінка в загальноєвропейському контексті [Електронний ресурс] // Режим доступу до стат.: <http://www.parlament.org.ua>.
3. Європейська інтеграція України: позиції та оцінки громадян // Національна безпека і оборона, 2005. – №7. – С.44-56.
4. Європейська та євроатлантична інтеграція України і вступ до Сою: подолання стереотипів і міфів: [збірник навчально-методичних матеріалів]. – К.: Держкомтелерадіо, 2006. – 103 с.
5. Європейський вибір: що брати з минулого, а чого вчитися сьогодні українським ЗМІ [Електронний ресурс] // Режим доступу до стат.: http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/Internet/PART-2_3.html.
6. Європейські комунікації: Монографія. / [Макаренко Є.А., Ожеван М.А., Рижков М.М. та ін.]. – К.: Центр вільної преси, 2007. – 536 с.
7. Україна у 2008 році: щорічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: монографія / За заг. ред. Ю.Г. Рубана. – К.: НІСД, 2008. – 744 с.
8. Чічановський А. Національна держава та її засоби масової комунікації у глобалізованому світі / А. Чічановський // Україна на шляху до Європи / [упоряд.: В. І. Шкляр, А. В. Юричко]. – К.: Етнос, 2006. – С. 213–225.
9. Національна безпека і оборона / [журнал / ред. Чернова А.]. – К., Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, 2008. – № 1 (95). – 60 с.

Надійшла до редколегії 12.09.11

О. Шнирков, д-р екон. наук

ПРІОРИТЕТИ ЗОН ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена проблемам формування зон вільної торгівлі України з ЄС та СНД. Наявність двох основних зон вільної торгівлі створює унікальну модель міжнародної інтеграції України у формі доступу до європейського та євразійського ринків. Стверджується, що ЗВТ з ЄС матиме суттєві позитивні ефекти не лише короткотермінові, але й у середньо- та довгостроковій перспективі.

The article deals with the free trade zones of Ukraine with the EU and CIS. Two main free trade zones create the unique model for international integration of Ukraine in forms of access to capacious European and Eurasian markets. It is stated, that FTA with the EU provides positive effects not only in short-, but in medium- and long-term perspectives.

Важливою особливістю сучасного розвитку глобальної економіки є інтенсивне зростання кількості регіональних торговельних угод та якісні зміни в їх змісті. До 2011 р. до Світової організації торгівлі було нотифіковано 474 угод про регіональні торговельні угруповання, з яких 90% припадало на зони вільної торгівлі, 10% – на митні союзи. Основними причинами даного феномену є: неспроможність на глобальному рівні у рамках СОТ знайти компромісні рішення по багатьох питаннях регулювання міжнародних економічних відносин, формування міжнародних виробничих мереж насамперед на регіональній основі, переваги саме регіонального економічного співробітництва, посилення ролі комплексного регулювання міжнародного руху основних факторів виробництва (товарів, послуг, капіталу, робочої сили, знань). Тому участь національних економік в сучасних міжнародних інтеграційних угрупованнях є важливим фактором структурних зрушень та економічного зростання окремих країн.

Фундаментальною рисою змісту нової генерації регіональних торговельних угод на початку XXI ст. є посилення їх комплексного характеру. Якщо класичні угоди про зону вільної торгівлі концентрувалися на врегулюванні 5-7 основних проблем, пов'язаних з традиційним міжнародним рухом товарів, то сучасні поглиблені зони охоплюють до 40 різних сфер міждержавного співробітництва – від конкурентної політики, інтелектуальної власності до політичного діалогу, соціальних питань, державного управління. Таким чином, ці угоди перетворюються в комплексні регіональні структури не лише суто економічного спрямування. З цієї точки зору важ-

ливим є питання гомогенності економічних, соціальних, політичних, правових структур країн, що інтегруються.

Для України з її високою залежністю від ринків Європейського Союзу та країн СНД, низькими показниками міжнародної конкурентноздатності в економічній, соціальній, політичній та правовій сферах нагальним є інтенсифікація простих та розвинених форм участі в регіональних інтеграційних процесах. Співвідношення різних форм економічної інтеграції України з основними партнерами може мати характер взаємодоповнення, пріоритетності або взаємовиключення. Вступ України до Митного союзу з Росією, Білорусією та Казахстаном викликає на даному етапі створення зони вільної торгівлі з ЄС. Вступ України до ЄС (гіпотетичний на сучасному етапі) унеможливило б створення поглибленої зони вільної торгівлі з країнами СНД. Відсутність угод про традиційну або поглиблену зону вільної торгівлі з ЄС та/або країнами СНД відштовхує Україну на периферію сучасних світових інтеграційних процесів.

Політичний консенсус щодо створення зони вільної торгівлі з ЄС, досягнутий між гілками української влади у 2006-2007 рр., фактично унеможливило участь України у митних союзах ЄП та ЄврАзЕС. Ця позиція також підтримується й Президентом України Януковичем В.Ф. У своєму виступі у Верховній Раді України у квітні 2011 р. він підтвердив формулу "3+1" для формату співробітництва України з Митним союзом Росії, Казахстану, Білоруссю [12].

У цьому зв'язку зауважимо, що на даному етапі для України найбільш ефективною моделлю міжнародного інтеграційного розвитку є стратегія переходу до режиму